

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

תוכן

- א. פסילנא לך לדינא.....1
- ב. שיהא חביב עליך דין של פרומה כדין של מאה מנה.....2
- ג. לאקדומיה לא תגורו מפני איש (אמר רבי חנן אל תכנים דבריך מפני איש).....3
- ד. אזהרה לציבור שתהא אימת דיין עליהן ואזהרה לדיין שיסכול את הציבור ... כאשר ישא האמן את הינק.....4
- ה. זימון וברכת זימון בשלשה.....6
- ו. אזמוני לדין ... בי תלתא דייני דיתבי ואזיל ... עד דאמר משמיה דכולהו ... אבל ביומא דדינא לית לן בה.....7
- ז. תשלומי כפל כו' ... דיני קנסות ... מומחין וקאמר שלשה.....8
- ח. וחכמים אומרים מוציא שם רע בעשרים ושלשה ... חוששין ללעז.....9

דף ח.

א. פסילנא לך לדינא

כבר התבאר במסכת כתובות דף קה. אסור לאדם¹ לדון לכתחלה למי שהוא אוהבו, ואפילו אינו שושבינו² וריעו אשר כנפשו, לא ידונו, שמתוך אהבתו אינו רואה לו חובו. וכן לא ידון למי שהוא שונא אף על פי שאינו אויב לו ולא מבקש רעתו, שמתוך שנאתו אינו רואה לו זכות,

ולא משום חשד רשע ופשע אסרו לדון אוהב ושונא, אלא דקים להו לחכמים שענין הזכות והחובה מבצבצין באדם בלא כיון רשע, אלא מתוך אהבה מועטת הלב נוטה לזכות ומתוך שנאה מועטת הלב נוטה לחובה, אבל מ"מ אם דנו דיניהם דין. ואפילו לכתחלה אין אחד מבעלי הדינין יכול לפוסלו,

¹ שו"ע ונו"כ שם ז ז

² בז' ימי חופתו נקראים המטפלים עמו שושבינו, ואז דוקא הוא דאסור לדונו, וכן פירש רש"י (סנהדרין כ"ז ע"ב ד"ה שושבינו). סמ"ע שם יח. ונראה דבזמן הזה אשר בעו"ה ערבה כל שמחה ואין נוהגים לעשות כל ז' ימי המשתה, לכו"ע מיום ראשון ואילך מותר לו לדון, ואח"כ אין כאן אהבה וחיבה כלל ונפרדו איש מעל רעהו. אורים שם יז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

אלא שאמרו חכמים משום מדת חסידות לא ידונו³, לפי שצריך שיהיו השני בעלי דינין שוין בעיני הדיינים ובלבם.

ואם לא היה הדיין מכיר את שום אחד מהם ואת מעשיו, אין לך דין צדק כמותו.

אבל אם הוא שונא גמור פסול הוא מן התורה ויכול הבעל דין לפוסלו, ואפילו בדיעבד אין דיניו דין, שנאמר (במדבר לה פסוק כג) והוא לא אויב לו ולא מבקש רעתו ואמרו חז"ל⁴ והוא לא אויב לו על כרחך לאו ארוצח קאי דהא כבר כתיב והוא לא שונא לו וקראי, אלא אדיין קאי, והכי קאמר והוא לא אויב לו פירוש הדיין, אז ידונו, הא אויב לו פסול הוא מן התורה, ויכול הבעל דין לפסלו ולא ידונו.

וכיון שהתורה פסלה שונא גמור סברא הוא שהוא הדין אוהב גמור שהוא שושבינו וריעו, גם כן הוא פסול מן התורה ואין דיניו דין⁵.

ואיזהו שונא שאינו יכול לדונו, כל שלא דבר עמו שלשה ימים מחמת איבה. ואם הבעל דין אומר שהדיין שונאו ואין הדיין מודה לו, אין הבעל דין יכול לפוסלו מלדונו אלא אם כן ביא עדים שלא דבר עמו שלשה ימים מחמת איבה.

ב. שיהא חביב עליך דין של פרוטה כדין של מאה מנה

אל תאמר⁶ שכל ההלכות לדיינים הם רק כדין שיש בו הוצאת ממון הרבה מזה ונתניתו לזה, אלא כבר התבאר לעיל דף ז: לעולם יהי דין אלף מנה ודין פרוטה אחת שוין בעיניך לכל דבר. שדין של פרוטה כדין של מאה מנה⁷.

³ ולכן מותר להיות דייין כשזה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד (ע"ל ריש סי' י"ג), כי כל אחד בורר לו אוהבו. וכל שכן שהרב יכול להיות דייין לתלמידו (מהרי"ק שורש ט"ז). ואפילו בית דין הפסול לדון משום אהבה ושנאה, יכול להושיב דיינים אחרים כשרים שידונו. רמ"א שם ועיין בסמ"ע שם יט

⁴ סנהדרין כט.

⁵ ואם אחד רוצה ליקח שושבין של חבירו או שונאו ולהכשירו, אין חבירו יכול לעכב, דלא דמי לקרוב גמור דשניהם יכולים לעכב, כ"כ בתשובת חות יאיר (סימן ב), ועיין תומים (סק"ט) שעשיתי לזה סמוכים מדברי תוס' (נדה נ. ד"ה ור"מ). אורים שם יח

⁶ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק כ הלכה י שו"ע ונו"כ י ד

⁷ ועיין בלבוש ובאחרונים המקור לדין זה אך לא הביאו גמרתינו ובכס"מ שם הביאה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדין היומי

מסכת סנהדרין

ג. לאקדומיה לא תגורו מפני איש (אמר רבי חנן אל תכניס

דברך מפני איש)

צריך הדיין שיקדים⁸ הדין שבא לפניו תחלה לדונו תחלה, ומשעה שהעמיד עצמו לפני הדיין⁹, והדיין הכין את עצמו לשמוע טענתו, זהו נקרא בא לפניו תחילה, והוא קודם להבא מאוחר ממנו לפני הדיין, שנאמר (דברים א פסוק יז) פֶקֶטָן כְּגֹדֶל תִּשְׁמָעוֹן, פירוש שיהא חביב עליך דין של פרוטה כדין של מאה מנה, להקדים¹⁰, שאם בא לפניך דין של פרוטה ראשונה ואח"כ בא לפניך דין של מאה מנה, הקדם לחתוך הדין הבא לפניך ראשונה אפילו אינו אלא של פרוטה.

אם רבים הבאים¹¹ בבית המשפט יעמידו שומר הפתח אשר יתן כתב רשום א' להבא ראשון וכתב רשום ב' להבא שני וכן שלישי ורביעי, ואז כל הבא עם כתבו בידו הראשון באותיות זכה להקדים, ובזה שלום על ישראל.

ואם תלמיד חכם בא לדין אפילו בא בסוף ידון אותו תחלה, דעשה דכבוד תורה עדיף¹², ואפילו פתחו בדין אחר¹³, יכולין להפסיק ולדון התלמיד חכם כדי שלא יתבטל מתלמודו.

⁸ שו"ע ונו"כ טו א

⁹ דלא בביאה לבית דין תחילה תליא מילתא. סמ"ע א וכן מסתברא דאין הדיין חייב להיות עניו משוטטות לראות מי דרך אל מפתן הבית תחלה רק הניגש לריב תחלה לפני הדיין וכה להקדים.

¹⁰ דאילו לדקדק בדין פרוטה כבדין של ק' מנה, לזה אין צריך קרא. סמ"ע שם ב

¹¹ נ"ל שיבוא הדבר לידי מריבה אם שניהם בבית וכל אחד ירוץ לבוא קודם לפני הדיין, ע"כ נראה אם רבים הבאים בבית המשפט יעמידו שומר הפתח אשר יתן כתב רשום א' להבא ראשון וכתב רשום ב' להבא שני וכן שלישי ורביעי, ואז כל הבא עם כתבו בידו הראשון באותיות זכה להקדים, ובזה שלום על ישראל. ואם ב' באו בבת אחת ושווין בחכמה או שניהם ע"ה או יראה שלפעמים לעשיר יש הפסד רב לעוצם טרדתו ופעמים לדל יש הפסד שהוא אומן ולפעמים דין פרוטה בשיהוי מעט יוגמר ודין המאה ישהה זמן רב, ואז יחתוך תחלה את הקצר בזמן מועט ולהשהות אח"כ כל צרכו עם בעל המאה את הכל ישקול הדיין במאזניים. מאזניים למשפט שם

¹² גם לתלמיד חכם יש עשה דאת ה' אלקיך תירא [דברים י' כ'], שדרשו [פסחים כ"ב ע"ב] את לרבות ת"ח, והו"ל לת"ח עשה ולהמוקדם עשה דכקטן כגדול תשמעון, ועשה דכבוד תורה עדיף. סמ"ע ג

¹³ נראה דס"ל הכי כיון דמשמעות דכקטן כגדול תשמעון משמע דהקרא לא קפיד אלא אשמיעה, ור"ל דלאחר שפתחו בדין דקטן והתחילו לשמוע טענותיהן תו אין לדחותן בשביל דין הגדול, וכיון דקיי"ל דעשה דתלמיד חכם דוחה לעשה הוה, ממילא נשמע דאפילו פתחו בדין של זה האחר דהיינו השמיעה, דוחין אותו מפני דינו של תלמיד חכם, ומ"מ הו"ל אסמכוה אהאי קרא דכקטן כגדול תשמעון, אפילו עדיין לא פתחו ליה בדין דהמוקדם אלא בא לפני הדיין תחילה, אסור לדחותו ולדון המאוחר לו, ומשו"ה נקטו הגמרא והפוסקים לשון

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדין היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

במה דברים אמורים כשהתלמיד חכם בעצמו בא לפניו, אבל אם קרובו של תלמיד חכם בא לדין שצריך הדיין גם כן לכבדו בשביל כבוד התלמיד חכם קרובו, והוא נמי עשה דכבוד תורה, יקדים דינו גם כן אם לא פתח בדין אחר, אבל אם פתח לא יפסיק, שאם יראה בעל דינו שמכבדן אותו כל כך יסתמו טענותיו, שלא ידע שבשביל התלמיד חכם קרובו מכבדן אותו כך, מה שאין לחוש לזה בתלמיד חכם עצמו שיודע בעל דינו שמחוייבין לכבדו ואין טענותיו מסתמין בכך, וגם ניחא ליה שיקדימו לדונו תחלה.

וכן מצוה על הדיין להפך בזכותו של תלמיד חכם יותר בכל מה שיוכל, דחזקתו שלא יעשה עול ובודאי יש לו זכות. אולם י"א¹⁴ שאין לנו ת"ח לענין זה בזמננו. ויש חולקים¹⁵ וכן עיקר¹⁶.

ד. אזהרה לציבור שתהא אימת דיין עליהן ואזהרה לדיין שיסבול את הציבור ... כאשר ישא האמן את הינק

כבר התבאר לעיל דף ז: שאסור לדיין¹⁷ לנהוג קלות ראש עם הציבור אף על פי שהם עמי הארץ. ולא יפסיע על ראשי עם קדש, פירוש כשהציבור יושבין צפופין לא ילך הדיין דרך עליהם על האצטבאות לישב במקומו, שנראה כמפסיע על ראשן דרך גאווה, אלא יקדים לילך ולישב במקומו ולא יפסיע על ראשן לילך לישב במקומו אחר שכבר ישבו, וכן בזמן הזה כשיושבין על ספסל ארוך זה בצד זה והשולחן לפניהם לא יפסיע על הספסל לילך מאחוריהן¹⁸. ואסמכוה אקרא דכתיב (שמות כ פסוק כג) וְלֹא תַעֲלֶה בְּמַעֲלֹתַי עַל מִזְבְּחִי וְגו' וּסְמִיךְ לִי (שם כא פסוק א) וְאַלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים, כלומר

בא לפניו תחילה, וכיון דזה אינו אלא מדרבנן הם אמרו והם אמרו גם כן דאפילו מפני קרובו של תלמיד חכם דוחין המוקדם מפני כבודו דהחכם. סמ"ע שם ה

¹⁴ סמ"ע ד

¹⁵ הב"ח [סעיף ב'] ועיין הגה"ת ש"ך א וז"ל "לעיל סוף סימן א' [סקי"ט] מ"ש בשם תשובת ר"י מטראני, ולדבריו שם משמע שיש בזמן הזה דין ת"ח לענין זה מכה כ"ש דליטרא דדהבא, וכדמוכח מהסמ"ע בעצמו, דאם היה דין ת"ח בזמן הזה לענין ליטרא דדהבא, כ"ש דהוי לענין להפך בזכותו וק"ל" ועיין תומים (סק"א) דכתב דליתא, דלענין זה אף בזמן הזה חובה על הדיין לעשות כן בלי הברדל.

¹⁶ נתיב"מ ב, ועיין מאזניים למשפט וז"ל "ונ"ל דמי שמוחזק שמתהלך בתום כדרך ת"ח ביראת השם וכעשות ישר בין אדם לחבירו יש להורות כב"ח ... אפילו ת"ח בזמן הזה ג"כ יש לו דין קדימה דשמואל בדורו כיפתח בדורו לכבדו, ויש לדיין להודיע הטעם למה מקדימו שלא יהא תלונה על הדיין".

¹⁷ שו"ע ונו"כ הו"מ ח ד

¹⁸ סמ"ע שם יט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

אף לשופטים אני מזהיר לא תעלה, כי אף על פי שהם הדיוטות ושפלים, בני אברהם ויצחק ויעקב הם וצריך שיסבול טורח הצבור ומשאן.

וכבר התבאר במסכת ר"ה דף יז. שאסור לדיין להתנהג בשררה וגסות על הצבור, אלא בענוה ויראה. וכל פרנס¹⁹ כלומר ת"ח שהוא דיין לרבים לדון הציבור, המטיל אימה יתירה על הצבור, שלא לשם שמים, אינו רואה בן ת"ח, לעולם.

וכשם שנצטוו הדיין לנהוג במדה זו, כך מצוה בצבור לנהוג כבוד בדיין ויהיה אימתו עליהם, דכתיב (דברים א פסוק טז) וְאַעֲזוּהָ אֶת שַׁפְּטֵיכֶם פֶּעַת הַהוּא דַּמְשַׁמַּע שֶׁהוֹחִיר הַחֲכָמִים לַהֲדָרִיךְ הַצְּבוּר עַל כְּרַחֲם, וְכִתִּיב (שם פסוק יח) וְאַעֲזוּהָ אֶתְכֶם פֶּעַת הַהוּא דַּמְשַׁמַּע שֶׁהוֹחִיר הַצְּבוּר עִצְמָם, וְמָה הוֹצֵר לַהֲזַהֵר, אֲלֵא הִכִּי פִירוּשׁוֹ אֲזַהֵר לַדִּיין שִׁיִּסְבּוֹל אֶת הַצְּבוּר וְאֲזַהֵר לַצְּבוּר שֶׁתֵּהָא אִימַת הַדִּיין עֲלֵיהֶם.

וכבר התבאר במסכת קידושין דף ע. שאמרו חז"ל שכיון שנתמנה²⁰ אדם פרנס על הצבור²¹, אסור לו לעשות מלאכה בפני שלשה²² כדי שלא יתבזה בפניהם. אולם מלאכה של מצוה, כגון לעשות סוכתו וכדומה, מותר אף בפני רבים, אפילו אפשר על ידי אחר, ואדרבה לכבוד יחשב לו²³.

לפיכך דיין שאין לו שימשנו אסור לו לקבל עליו להיות דיין.

ומעתה הרי ק"ו אם מלאכה ברבים אסור לו. ק"ו לשתות ולהשתכר בפני רבים ואפילו בסעודת מצוה אסור לו, ובכנסיות עמי הארץ ובסעודת מריעות שאינה סעודת מצוה,

¹⁹ כתב ברכי יוסף [כאן אות ט'], לאו פרנסים שלנו דהיינו מנהיגי הקהל, אלא ת"ח שהוא דיין לרבים לדון הציבור. מהרש"ל ביש"ש קדושין פ"ד סי' ד', ועיין מנחת יעקב בשו"ת סי' א', עכ"ל

²⁰ שו"ע ונו"כ שם ח ד ופרטי הדינם מכסף הקדשים שם

²¹ כתב ברכי יוסף [כאן אות ט'], לאו פרנסים שלנו דהיינו מנהיגי הקהל, אלא ת"ח שהוא דיין לרבים לדון הציבור. מהרש"ל ביש"ש קדושין פ"ד סי' ד', ועיין מנחת יעקב בשו"ת סי' א', עכ"ל

²² משמע דפחות משלשה מותר, ונראה הטעם, משום דבשלשה שוב ליכא משום לישנא בישא, ויתפרסם הדבר ויהא ננאי, אבל פחות משלשה לא יתפרסם הדבר משום לשון הרע, כמו שאמרו (ערכין טו, ב) נורא בי פלוניא וכו', אם כן לא יוכלו השנים לפרסם הדבר, לכך מותר. תפארת יעקב

²³ תפארת יעקב שם, אולם בישועות ישראל כתב לאסור וחילק בין מלאכת קבע כבנין מעקה לקביעת מזוזה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

אין לו לאכול ולשתות כלל²⁴, ואסור לאכול גם לפני ג' ת"ח²⁵. אך לאכול לפני קטנים מותר. ואשתו כגופו בזה. ואיננה מצטרפת לחשבון.

ואוי להם לאותם הדיינים שנהגו בכך ומועלין בתורת משה רבינו ע"ה, שביזו דיניה והשפילוה עד הארץ והגיעוה עד עפר, וגרמו להם רעה ולבניהם בעולם הזה ובעולם הבא.

אולם בזמן שהמסובים עמו אוכלים אין קפידא בזה.

בני ביתו דדש בהו ולבו גס בהם ג"כ אינם מצטרפים לשלושה לאסור. אולם יש להחמיר לגבי ג' בני ביתו הגדולים הוא על צד היותר טוב.

כל האיסור הנזכר אינו כי אם בעיר שהוא ממונה שם לדיין, או שלא בעירו כשנזדקק שם בתורת דיין.

אין קפידא בזה באכילה פחות מכזית, ולא שייך בזה חצי שיעור כשיעור.

בשבת קודש גם בסעודה ג' אין חשש בזה²⁶.

סעודות שעושים חבורות של מצוה, כסיום משניות וש"ס פשיטא שהם סעודת מצוה²⁷.

ה. זימון וברכת זימון בשלשה

כבר התבאר במסכת ברכות דף מה. ששלושה²⁸ שהיו מסובין יחד לאכול לחם, חייבים בזימון, שהייבין להודמן ולצרף ברכתם בלשון רבים. כלומר שאחד יאמר – נברך שאכלנו משלו, והם עונים ואומרים – ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו, והוא חוזר ואומר – ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו. כמבואר שם דף מט:.

²⁴ בטור [סעיף ט"ו], וברמב"ם [פכ"ה מסנהדרין ה"ד] סיים וכתב ז"ל, ובכניסת ע"ה ובסעודות מריעים. ונראה דהאי וי"ו של "ובכניסת ע"ה" היא כמו או בכניסת כו', ור"ל דאפילו בסעודות מצוה אסור להשתכר, ובכניסת ע"ה ובסעודות מריעים אסור לאכול ולשתות אפילו בלא שכרות. א"נ אהקל וחומר קאי, וה"ק ק"ו שאסור לו לאכול כו', ובן בנו של ק"ו הוא שאסור לאכול בכניסת ע"ה ובסעודות מריעים, ולפ"ז א"ש דכיון שפשוט הוא כל כך משום הכי השמיטוהו המחבר ומור"ם ז"ל. סמ"ע שם כב

²⁵ לא פלוג חז"ל בזה

²⁶ דהו"ל סעודת מצוה שגם אם יי"ח בתרגומא מ"מ כל הסעודה היא מצוה. וכמו שמרבים על כל סעודת מצוה קרואים יותר מכפי דרך המצוה ואין עי"ז חשש לכ"ע.

²⁷ וי"ל שגם חבורה סנדק או בק"ח או ג"ח או הלבשה ות"ת של בני עניים הו"ל כמצוה מצד שהם מכשירי מצוה ונזרם קרוב. אך חבורה פוע"צ או נ"ת או חב"ק אם אין עי"ז תיקון בסדר העוסקים גופייהו יש לחלק מסעודות חבורות הנ"ל של מצוה גופה בהנ"ל וצלע"ע. כל זה מכסף הקדשים שם

²⁸ שו"ע ונו"כ או"ח קצב א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

וסמכו חכמים על הפסוק גִּדְלוּ לְה' אֱתֵי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יְחִדּוּ, משמע שאחד יאמר לשנים גדלו וכן על מה שנאמר (פי שם ה' אֶקְרָא הָבוּ גִדְל לְאֱלֹהֵינוּ וכו"ש אם הם יותר שאומר אחד מהם נברך שאכלנו.

י"א²⁹ שברכת הזימון חיובה מן התורה וי"א מדרבנן, ומסקנת רוב הפוסקים שחיובה מדרבנן³⁰, ולפיכך אפשר לתת לנער בן י"ג שנה לזמן אף על פי שלא הביא ב' שערות. ויש שנהגו להחמיר בזה עפ"י מסקנת שנקט למעשה שברכת הזימון מן התורה, ואם נער זה הוא אחד מתוך שלשה לכו"ע יכול לזמן כי בלעדו הלא אין כלל חיוב זימון.

ו. אֲזִמּוּנֵי לְדִין ... בִּי תִלְתָּא דִּינֵי דִּיתְבִּי וְאִזִּיל ... עַד דְּאָמַר מִשְׁמִיָּה דְכֹלְהוּ ... אֲבַל בִּיזְמָא דְדִינָא לִית לָן בַּה

נחגו קדמונים³¹, בזימון בעלי דין לדין, ששולחין לו בית דין שלוחם שיבא ליום המזומן לדין, לא בא מזמינין אותו פעם שנית, שמא בפעם ראשון היה אנוס מלבא, לא בא בפעם שנית דיינינן ליה עוד הפעם לזכות שמא לא היה יכול לבוא, ומזמינין אותו עוד פעם שלישית, לא בא גם בפעם שלישית מיד, ממתנינן לו כל היום שמא יבא, לא בא אמרינן ודאי זלזול בבית דין הוא ומנדין אותו מיד למחרתו. במה דברים אמורים מי שהיה יוצא ונכנס לכפרים ואינו מצוי תדיר בעיר, אבל מי שהוא מצוי בעיר אין קובעין לו זמן אלא פעם אחת, ואם לא בא כל אותו היום מנדין אותו למחרתו.

ואם הזמינו השליח, אך לא הזמינו על שם שלשת הדיינים ולא בא, אין מנדין אותו³², שיאמר הייתי סבור שאין שלשתן שם, עד שיזמינו על שם שלשתן.

²⁹ בטור סי' קפ"ח כותב דברכת זימון מה"ת הוא, וכ"כ הלבוש סי' קצ"ח סעי' ח' ודרישה בסי' זה סק"א בשם הראב"י וכמה גאונים, ובכה"ח סק"א מביא בשם יפה ללב ובפמ"ג מ"ז סק"א בשם א"ר סי' קצ"ט סק"ה בשם קרית ספר דזימון בשלשה מדרבנן ובעשרה מן התורה, החזו"א (סי' ל"א סק"א) ומאידך מצינו להרא"ה פ"ז דברכות והרשב"א ברכות (נ א) והמאירי שם (מ"ב א) והחרדים (במצוות עשה מד"ס פ"ד אות ט"ז) ופמ"ג מ"ז סק"א ועוד מקומות שחיובו מדרבנן, וע"ע שו"ע הרב סי' קצ"ז סעי' ט' (ומש"כ בזה בקצוה"ש סי' מ"ה סק"ט), שד"ח אס"ד מערכת ז' סק"ט.

³⁰ סי' קצ"ז שעה"צ סק"ז בשם הפמ"ג

³¹ שו"ע ונו"כ הו"מ יא א ב

³² בין בכתב בין בעל פה. סמ"ע שם י

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

במה דברים אמורים³³ שאין ביניהם חכם המומחה לרבים, אבל אם יש חכם המומחה לרבים והזמינו על שמו מנדין אותו, שודאי היו שם שלשתן אלא שחלק השליח כבוד למומחה.

וגם כשהזמינו על שם אחד שאין מנדין אותו, לא אמרן אלא שהזמינו ביום שאינו ידוע לישיבת הדיינים, אבל אם הזמינו ביום הידוע שהדיינים יושבין בו לדון, הכל יודעים שכל הדיינים מקובצים שם, ואף על פי שבא השליח בשם אחד כאילו בא בשם שלשתן.

אולם גם³⁴ אם הזמינוהו ליום מוגבל דינא, כגון יום ב' וה', שבת דינין קבועים, שמזמינים אפילו על שם חד, זהו בלבד שיהא הגדול, או שוה לב' הנשארים. אבל בשם הפחות שבהם לא כלום הוא.

ז. תשלומי כפל נו' ... דיני קנסות ... מומחין וקאמר שלשה

כבר התבאר לעיל דף ב. שאין בית דין בפחות משלשה³⁵, וכבר התבאר במסכת ב"ק דף טו: ופד: שדיני ממונות צריכים בית דין של שלשה מומחים סמוכים³⁶, שנאמר (שמות כב פסוק ז) וּנְקָרַב בְּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים וּשְׁלוֹשׁ

³³ רמ"א שם מהנמק"י בשם הראב"ד, ולמדו ממ"ש במחלוקת קרח דהיה שם משה עם השכינה בב"ד, ושלא משה שלוחו לקרח, ואמר לו היו לפני ה' אתה והם ואהרן, ומדקאמר לפני ה' ולא קאמר לפנינו, ש"מ דמוכרין לו שם המומחה והולקין לו כבוד, עכ"ל. ואינו מוכח שם דאם שלחו להזמינו בשאר ימים והזמינו בשם המומחה לבד דסני בהכי, אבל מסידור לשון מור"ם בדברי המחבר משמע דהוא באידיך תליא ואין צריך להזמין על שם שלשתן, דהו"ל להזמין לחשוב בודאי כל שלשתן ציווהו להזמינו אלא שחולקין כבוד להמומחה, דאל"כ הל"ל דין זה אחר בד"א כו', וק"ל. וצ"ע דאינו מוכרח כ"כ. סמ"ע שם יא. ומלשון הרמ"א והראב"ד משמע דאפילו אין יום מיוחד, וס"ל להראב"ד דבמדבר דכל שעה היה אפשר שיעלה הענן ויסעו, א"כ אין כאן מקום

וזמן קבוע לישיבת הדיינים. אורים ז

³⁴ יש"ש ב"ק י טו מובא בש"ך כאן ג

³⁵ שו"ע ונו"כ חו"מ ג א ולהלן דף ג יבואר דין זה בעוה"ת

³⁶ והסמיכה היא איש מפי איש עד ב"ד של מרע"ה. והסמיכה לדורות א"צ שיהי' בסמיכת יד כמו שסמך מרע"ה ליהושע בן נון אלא שאומרים לו הרי את סמוך ויכולים לסמוך לקצת דברים ולקצת דברים לא כגון דנותנין רשות לדון ולא להורות או לדון ולא לד"ק או שלא להתיר בכורות וכדומה. וכמו שיכולים לסמוך לדבר אחד ולא לכל הדברים כן יכולים לסמוך לזמן עד זמן פלוני ולא יותר והסמיכה יכול להיות אפילו שלא בפניו דכותבין או שולחין לו שהוא סמוך ואין סמיכה בח"ל הן שהיו הסומכין בח"ל והנסמכים בא"י והן שהיו הסומכין בא"י והנסמכים בח"ל ל"מ רק צריכים שניהם שיהיו בא"י. מנחת חינוך פרשת שופטים מצוה תצא אות א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

פעמים כתיב אֱלֹהִים בפרשת משפטים, ואין אֱלֹהִים אלא דיין מומחה³⁷, וזהו
בדיני גזלות וחבלות, וקנסות³⁸, כגון תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה,
ותשלומי והאונס והמפתה

ח. וחכמים אומרים מוציא שם רע בעשרים ושלשה ...

חוששין ללעז

עוד התבאר לעיל דף ב. שהמוציא שם רע³⁹ אין דיין אותו תחילה אלא
בבית דין של עשרים ושלשה, ואפילו אם לא היתה כונתו אלא משום ממון,
מפני שיש בדינו צד דיני נפשות שמא יהיה הדבר אמת ותסקל הבת⁴⁰, לא
נאמנו דברי הבעל ובא האב לתובעו בקנס דינו בשלשה.

בזמן הזה שאין דנים דיני נפשות ודיני קנסות, שאפילו נמצא שזינתה, אינה נהרגת,
וכשנמצא ששיקר, אינו חייב במלקות, ואינו משלם קנס, יש סוברים⁴¹ שפטור גם מדין

³⁷ מדכתיב בתורה [שמות כ"א א'] אשר תשים לפניהם, ודרשו הו"ל [גיטין פ"ה ע"ב] לפני אלקים הכתובים
בפרשה דהיינו סמוכים. נתיה"מ חו"מ א א

³⁸ שכן שלש פעמים אלהים בפרשת שומר נאמרו, שהמפקיד מוען שהשומר שלח יד בפקדון, דהיינו גזלות,
וכן חבלות, שכן מה לי שחבל בגופו ומה לי שחבל בממונו, וכן בדיני קנסות, כגון תשלומי כפל ותשלומי
ארבעה וחמשה וכיוצא בהם

³⁹ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק ה הלכה ג

⁴⁰ ואף על פי שאמוראים אחרים פירשו בעניינים אחרים פסק רבינו כעולא משום דאביי אמר בתר הכי דכ"ע
חוששין ללעז ומשמע דכל הני אמוראי הכי ס"ל וכמבואר בדברי התוספות ועוד דהא רבה דהוא בר פלוגתיה
יישב בריתא אליביה. כס"מ שם

⁴¹ עיי' רמב"ם נערה פ"ג ה"ג, שאין דנים דין מוש"ר בזה"ז, ולא חילק שלענין השארתה תחתיו, נוהג, ומצוות ה'
מ' תקננו ורביד הזהב (טריוויז) פ' תצא ד"ה ולו ומלבושי יום טוב אה"ע סי' כא, בדעתו, ועיי' טור אה"ע סוס"י
קעז, שכו' שאינו מפרט דיני מוש"ר כיון שאינו נוהג בזה"ז, ולא כ' שנוהג הדין להשאירה (כמשי"כ שם לענין
אונס), ומלבושי יום טוב שם וישועות ישראל סי' א עין משפט ס"ק ב, בדעתו, ועיי' מג"ח שם אות טז; ישועות
ישראל שם, בד' השו"ע, שהשמיט דין מוש"ר (אף על פי שהביא דין אונס, עיי' שו"ע אה"ע שם); ר"י פרלא
לרס"ג לאוין רעו – ז ד"ה ומכלל (שנה א) בלשון ראשון, בד' הסמ"ק, שלא מנה את הלאו והעשה לשיטתו
שאינו מונה מצוות שאינן נוהגות בזה"ז.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

ולא תהיה לאשה ואינו חייב להשאירה⁴². וי"א⁴³ שגם בזמן הזה שהוא חייב להשאירה תחתיו.

דף ח:

כיצד דנין⁴⁴ דיני נפשות, כשיבואו עדים לבית דין ואומרים ראינו פלוני זה שעבר עבירה פלונית, אומרים להן מכירין אתם אותו התריתם בו, אם אמר אין אנו מכירין אותו או נסתפק לנו או שלא התרו בו הרי זה פטור.

אחד תלמיד חכם⁴⁵ ואחד עם הארץ צריך התראה, שלא ניתנה התראה אלא להבחין בין שוגג למזיד, שמא שוגג היה שיאמר שכחתי שאסור, או שלא ידעתי שהיום שבת, או שלא התכונתי לעשותו⁴⁶.

⁴² במלבושי יום טוב שם; ישועות ישראל שם כתבו שהוא מפני שהמושי"ר אינו חייב אלא כשהאשה ראויה להיהרג מחמת הוצאת השם הרע, ובזמן שאין דנים דיני נפשות, שלא בא להרגה, פטור. ובמלבושי יום טוב שם סי' כ סוד"ה והנה כתב עוד טעם מפני שחייב הבעל להשאירה תחתיו, הוא חייב שחל על ידי פסק בית דין, וכשאינן בית דין שיפסקו, פטור.

⁴³ דעת החינוך; עי' הג' מהר"ם שי"ק למצוות ה' בד' הרמב"ם שם, שבה"ג כ' שאין דנים דין מוש"ר בזה"ז, ואילו החיוב להשאירה תחתיו, לא כתב אלא לאחמ"כ בה"ד

⁴⁴ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק יב הלכה א ב

⁴⁵ דנהי שהוא חכם ויודע שדבר זה אסור לעשותו ומתחייב עליו מלקות או מיתה מ"מ מצי למימר שכחתי בשעת המעשה או חשבתי שלא יעשה המעשה אשר נעשה וטעיתי וכן כל כיוצא בזה הילכך לסלק כל טעות צריך התראה. רדב"ז שם

⁴⁶ ופסק רבינו כרבנן ופירש"י אלא להבחין שלא יוכל לומר סבור הייתי שמותר ויש לתמוה על רבינו שפוסק כרבנן דחבר נמי צריך התראה היאך נתן טעם שלא ניתנה אלא להבחין בין שוגג למזיד דהוי טעם לר"י בר' יהודה דאמר חבר אינו צריך מפני שכבר הוא יודע שהוא אסור וי"ל דלרבנן נמי הויא התראה להבחין בין שוגג למזיד אלא דהוי בגוונא אחריתי דחבר וע"ה שו"ן בו כגון להודיע שחתיכה זו חלב או שהיום שבת. כס"מ שם וכן עיין בלח"מ, מדבריהם נראה לכאורה הא דת"ח צריך התראה היינו לומר לו שזה חלב או שזה ערוה. אבל הדין א"צ לומר לת"ח. וגם לא בעי שיתיר עצמו למיתה דחבר צריך לומר דמיקרי התיר עצמו למיתה. אבל באמת צ"ע דאי הכי במאי פליגא רבנן ור' יוסי בר' יהודה בחבר. דמי לא מודה ר' יוסי בר"י בכה"ג דצריך לומר לו שזה חלב או שזה ערוה. דלמא לא ידע ואטו חבר צריך לדעת בין חלב לשומן ובין אשתו לאחותו יותר מע"ה. ועל כרחק צ"ל דלר"י בר"י כיון דאמר חבר א"צ התראה ולא חיישינן שמא שכח הדין. כמו כן כשידענו שידע קודם שזה חלב ואחותו תו לא צריכין להזכירו בשעת מעשה. אבל לרבנן צריך להזכירו תוך כדי דיבור שזה חלב ואחותו. ואי הכי לא ידענא מדוע לא נימא דלרבנן גם בחבר צריך להזכירו תוך כדי דיבור שמא שכח הדין. וזה מ"ש רבינו ז"ל שלא ניתן התראה אלא להבחין וכו' היינו דשמא שכח הדין. וצ"ע. שהם וישפה שם. אולם לפימ"ש"כ הרדב"ז שם לא קשיא וז"ל "וי"ל דלתרווייהו חד טעמא אלא בהא פליגי דלר' יוסי בר' יהודה ת"ח לא מצי למימר שוגג הייתי כיון שהוא יודע הדבר אבל ע"ה מצי למימר שוגג הייתי ולתנא דפליגי עליה ס"ל דת"ח נמי מצי למימר שוגג הייתי הילכך אף ת"ח צריך התראה והכי קי"ל".

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

וכיצד מתרין בו אומרין לו פרוש או אל תעשה שזו עבירה היא וחייב אתה עליה מיתת בית דין או מלקות, ואין צריך שיודיעוהו באי זו מיתה הוא נהרג⁴⁷, אם פירש פטור, וכן אם שתק או הרכין בראשו פטור ואפילו אמר יודע אני פטור עד שיתיר עצמו למיתה ויאמר על מנת כן אני עושה ואח"כ יהרג, וצריך שיעבור ויעשה תיכף להתראה בתוך כדי דיבור, אבל אחר כדי דבור צריך התראה אחרת, ובין שהתרה בו אחד מן העדים ובין שהתרה בו אחר בפני עדים אפילו אשה או עבר, אפילו שמע קול המתרה ולא ראהו ואפילו התרה בעצמו הרי זה נהרג.

⁴⁷ וזה לפי שפסק כרבנן דפליגי ארבי יהודה דאמר עד שיודיעוהו באיזו מיתה הוא נהרג ורבנן סברי שכיון שהודיעוהו שהוא חייב מיתת ב"ד סגי בהכי כדאיתא פרק קמא דסנהדרין ופרק אלו הן הנשרפין.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

